

Majandus- ja infotehnoloogiainistri määruse „Majandus- ja infotehnoloogiainistri 22. detsembri 2023. a määruse nr 69 „Töötukassa andmekogu põhimäärus“ muutmise“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõu on seotud Riigikogu poolt vastu võetud, kuid veel jõustumata ravikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega 377 SE¹, millega nähakse muu hulgas ette võimalus teha tööd ka pikaajalisel haiguslehel olles ning kehtestatakse tööandja makstav vabatahtlik töövõimetushüvitis. Seadus jõustub 15. mail 2024. a.

Eelnõuga viiakse majandus- ja infotehnoloogiainistri 22. detsembri 2023. a määrus nr 69 „Töötukassa andmekogu põhimäärus“ (edaspidi *põhimäärus*) kooskõlla ülalnimetatud muudatusega. Seadusemuudatusega nähakse töötajatele ette võimalus pärast kahekuulist haiguslehel olemist töötada haiguslehe alusel vastavalt tervisele kohandatud tingimustes, näiteks osalise tööajaga või kergemaid ülesandeid täites. Sellega seoses tekib Eesti Töötukassal (edaspidi *töötukassa*) kohustus pakkuda eelnimetatud pikaajalise haiguslehe alusel töötajale töövõimet toetavaid tööturuteenuseid, nagu tööalane rehabilitatsioon, kogemusnõustamine, tugiisikuga töötamine jm. Vastavate teenuste osutamiseks on vajalik tagada töötukassale ligipääs haiguslehele märgitud ettepanekute kohta terviseseisundile vastavate töötingimuste osas ning terviseseisundile vastavale tööle üleviimise perioodile. Terviseseisundile vastavale tööle üleviimise perioode on töötukassal vaja teada ka kindlustatu töötuskindlustusstaazi arvestamiseks tulenevalt töötuskindlustuse seaduse § 7 lõikele 2². Seega lisatakse muudetava määruse § 7 lõikele 2, § 25 punktile 6 ja § 40 lõikele 3 vastav andmekoosseis.

Lisaks nähakse seadusemuudatusega ette tööandjatele võimalus maksta töötajale sotsiaalmaksuvabastusega hüvitist. Sellega seoses tekib töötukassal kohustus arvestada tööandja poolt makstav vabatahtlik töövõimetushüvitis sissetuleku hulka nii töövõimetoetuse maksmisel kui ka töötavale inimesele tööturukoolituse võimaldamisel koolituskaardi alusel. Seega lisatakse muudetava määruse § 7 lõike 2 punktile 1, § 34 lõike 1 punktile 7 ja § 40 lõike 5 punktile 8 vastav andmekoosseis.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on ettevalmistanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tööhõive osakonna õigusnõunik Ilona Säde (ilona.sade@mkm.ee, 5667 4014), tööturuteenuste juht Kristi Suur (kristi.suur@mkm.ee, 5913 9212) ja nõunik Reine Hindrekus-Koppel (reine.hindrekus-koppel@mkm.ee, 5379 0331). Eelnõu ja seletuskirja juriidilist kvaliteeti kontrollis Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi õigussosakonna õigusnõunik Ragnar Kass (ragnar.kass@mkm.ee).

¹ Kättesaadav:

<https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/31b73d45-20c3-4b6a-80c3-0d581a6d49c7/ravikindlustuse-seaduse-muutmise-ja-sellega-seonduvalt-teiste-seaduste-muutmise-seadus-toovoimetuse-ennetamine>.

1.3. Märkused

Eelnõu on seotud Riigikogu poolt vastu võetud ja 15. mail 2024. a jõustuva ravikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega (377 SE).

Eelnõu on seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse² tähenduses. Seadusega kavandatavate muudatuste rakendamiseks antakse eelnõukohase määrusega töötukassale ligipääs haiguslehele märgitud ettepanekutele terviseseisundile vastavate töötingimuste kohta ning terviseseisundile vastavale tööle üleviimise perioodile.

2. Määruse sisu ja võrdlev analüüs

Määruse punktidega 1 ja 6 täiendatakse põhimääruse § 7 lõike 2 punkti 1, § 34 lõike 1 punkti 7 ja § 40 lõike 5 punkti 8 töödeldavate andmete osas, täiendades andmete loetelu, mida töötukassal on õigus maksukohustuslaste registrist saada. Vastavates sätetes lisatakse töödeldavate andmete loetellu tööandja makstav vabatahtlik töövõimetushüvitis, mida võetakse sissetulekuna arvesse töövõimetoetuse ümberarvutamisel kui ka töötavale inimesele tööturukoolituse võimaldamisel koolituskaardi alusel.

Töövõimetoetuse seaduse § 13 lõike 3 järgi arvutatakse töövõimetoetuse suurus ümber, kui isiku sissetulek toetuse maksmise kuule eelnenud kalendrikuul ületab 90-kordset töövõimetoetuse päevamäära. Sellisel juhul vähendatakse toetust summa võrra, mis on pool tema sissetuleku ja 90-kordse päevamäära vahest. Sissetulekud, mida võetakse toetuse ümberarvutamisel arvesse, on sätestatud töövõimetoetuse seaduse § 13 lõikes 5. Sissetulekuna arvestatakse edaspidi ka tööandja makstavat vabatahtlikku töövõimetushüvitist. Seega, kui tööandja makstava vabatahtliku töövõimetushüvitise summa ületab 90-kordset toetuse päevamäära, vähendatakse töövõimetoetust summa võrra, mis on pool isiku sissetuleku ja 90-kordse päevamäära vahest.

Vabariigi Valitsuse 29.09.2023 määruse nr 90 „Tööhõiveprogramm 2024–2029“ § 23 lõike 10 punktide 1, 2 ja 5 kohaselt pakutakse tööturukoolitust 16-aastasele kuni vanaduspensioniealisele töötajale, kui tema sissetulek on koolituse taotlemisele eelneval kalendriaastal väiksem kui nimetatud kalendriaasta 12-kordne kolmanda kvartali Eesti keskmine brutokuupalk Statistikaameti avaldatud andmete alusel. Sissetulekud, mida võetakse tööturukoolituse koolituskaardi alusel võimaldamisel arvesse, on sätestatud tööhõiveprogrammi § 23 lõikes 12. Sissetulekuna arvestatakse edaspidi ka tööandja makstavat vabatahtlikku töövõimetushüvitist.

Määruse punktiga 2 täiendatakse põhimääruse § 7 lõiget 2 uue punktiga 3¹, täiendades nende andmete loetelu, mida töötukassal on õigus töödelda seoses pikaajalise haiguslehe alusel töötajale töövõimet toetavate tööturuteenuste tingimustele vastamisega. Loetellu lisatakse haiguslehe, mille alusel isik töötab, avamise kuupäev, töövabastuse alguse ja lõpu kuupäev, terviseseisundile vastavale tööle üleviimise periood ning haiguslehele märgitud ettepanekud terviseseisundile vastavate töötingimuste kohta. Nimetatud andmete alusel tuvastab töötukassa, kas inimene kuulub pikaajalise haiguslehe alusel töötaja sihtrühma ning millist töövõimet toetavat tööturuteenust (nt tööalane rehabilitatsioon, kogemusnõustamine, tugiisikuga töötamine jm) inimesele on vajalik osutada.

Määruse punktiga 3 parandatakse kirjaviga põhimääruse paragrahvi 9 punktis 2. Tegemist on seega tehnilise, mitte sisulise muudatusega.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2016/679, 27. aprill 2016, füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus), ELT L 119, 04.05.2016, lk 1–88.

Määruse punktiga 4 täiendatakse põhimääruse § 25 punkti 6. Lisaks ajutise töövõimetuse alguse ja lõppemise kuupäevale on töötukassal edaspidi kindlustatu töötuskindlustusstaaži arvestamiseks õigus Tervisekassa andmekogust saada ka andmeid tervise seisundile vastavale tööle üleviimise perioodi kohta (eelnõukohase määruse punkt 7). Töötuskindlustuse seaduse § 7 lg 2² kohaselt ei arvestata töötuskindlustusstaažina mh perioodi, millal isik oli ajutiselt töövõimetu ravikindlustuse seaduse tähenduses, välja arvatud periood, millal isikul tekib töötuskindlustusstaaž sama paragrahvi lõike 1 või 2 kohaselt. Kuivõrd töötuskindlustuse seaduse § 7 lõike 1 punkti 1 kohaselt on töötuskindlustusstaaži perioodiks mh periood, mille eest kindlustatu sai tasu töölepingu alusel töötamise eest ja haiguslehe alusel töötamise eelduseks on tööandja ja haigestunud töötaja vaheline kokkulepe, mis saab osaks nendevahelisest töölepingust, on töötukassal töötuskindlustusstaaži arvestamiseks vajalik teada ka perioodi, millal inimene töötas haiguslehe alusel.

Määruse punktiga 5 täpsustatakse § 34 lõike 1 punkti 6 töödeldavate andmete osas. Eelnõukohase täienduse alusel saab töötukassal olema õigus lisaks ajutise töövõimetuse hüvitise suurusele töödelda töövõimetoetuse määramiseks ja maksmiseks ka haiguslehe avamise kuupäeva, töövabastuse alguse ja lõpu kuupäeva, hüvitatud päevade arvu ja hüvitise väljamaksmise kuupäeva. Haiguslehe avamise kuupäeva ja töövabastuse kestust on töövõimetoetuse seaduse § 16 lõike 2 punktist 1 tulenevalt vaja, kuna sellest sõltub, mis hetkest määratakse isikule töövõimetoetus ja mis hetkeni on tal õigus töövõimetoetust saada. Töövõimetoetuse seaduse § 13 lõike 5 kohaselt võetakse ajutise töövõimetuse hüvitist arvesse sissetulekuna töövõimetoetuse suuruse arvutamisel. Selleks, et vältida töövõimetoetuse ebaõiglast vähendamist, kui isiku sissetulek ületab 90-kordset päevamäära ainult seetõttu, et talle maksti ajutise töövõimetuse hüvitist mitme kuu eest korraga või hüvitist maksti isikust olenemata põhjusel tavapärasest erineval ajal, on töötukassal vaja teada hüvitatud ajutise töövõimetuse hüvitise päevade arvu ja hüvitise väljamaksmise kuupäeva. Saadud andmete alusel arvutab töötukassa vajadusel töövõimetoetuse seaduse § 13 lõigete 3 ja 3¹ alusel töövõimetoetuse suuruse ümber.

Määruse punktiga 7 täpsustatakse § 40 lõiget 3, mis sätestab andmete loetelu, mida töötukassal on õigus Tervisekassa andmekogust saada. Loetellu lisatakse ajutise töövõimetuse hüvitise hüvitatud päevade arv, tervise seisundile vastavale tööle üleviimise periood ning haiguslehele märgitud ettepanekud tervise seisundile vastavate töötingimuste kohta. Andmed hüvitatud päevade arvu kohta on töötukassale vajalikud töövõimetoetuse suuruse ümberarvutamiseks tulenevalt töövõimetoetuse seaduse § 13 lõigetest 3 ja 3¹ (täpsemalt määruse punkti 5 selgituses). Tervise seisundile vastavate töötingimuste andmed on vajalikud selleks, et tuvastada, kas töövõimet toetava tööturuteenuse taotleja kuulub pikaajalise haiguslehe alusel töötaja sihtrühma ning millist tööturuteenust (nt tööalane rehabilitatsioon, kogemusnõustamine, tugiisikuga töötamine jm) on vaja inimesele osutada. Tervise seisundile vastavale tööle üleviimise perioodi on töötukassale vaja töötuskindlustusstaaži tuvastamiseks, kui inimene taotleb töötuskindlustushüvitist töötuskindlustuse seaduse alusel.

Määruse punktiga 8 muudetakse § 44 pealkirja. Kehtivas määruses sisaldab pealkiri ainult üleminekusätteid, kuid kuna paragrahvi on vajalik lisada ka muid rakendussätteid, on vajalik paragrahvi pealkirja muutmise.

Määruse punktiga 9 lisatakse paragrahvi 44 lõige 3, mille kohaselt kohaldatakse eelnõuga vastu võetavaid muudatusi tagasiulatuvalt alates 15. maist 2024, mis on seotud ravikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse jõustumisega.

3. Määruse vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Muudatusega lisanduvad Töötukassa andmekogusse täiendavad andmed Tervisekassa andmekogust ja maksukohustuslaste registrist tööturuteenuste osutamiseks, töötuskindlustusstaazi arvestamiseks ja töövõimetoetuse maksmiseks. Sihtrühma moodustavad pikaajalisel haiguslehel olevad inimesed, kes jätkavad töötamist. Hinnanguliselt on sihtrühma suurus 5400 inimest aastas. Seega muudatusest mõjutatud sihtrühm ei ole suur.

Määruse muutmine on tingitud Riigikogu poolt vastu võetud ja 15. mail 2024. a jõustuva ravikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega (377 SE) ja vajalik vastava seadusemuudatuse rakendamiseks. Muudatusega kaasnevad mõjud, sh andmekaitsealane mõjuhindang on analüüsitud nimetatud seaduseelnõu seletuskirjas.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Eelnõu rakendamisega ei kaasne riigieelarvele lisakulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 15. mail 2024. a, samaaegselt ravikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse jõustumisega.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse eelnõu saadeti eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Justiitsministeeriumile ja Sotsiaalministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Andmekaitse Inspeksioonile ja Eesti Töötukassale. Sotsiaalministeeriumi poolt edastati mitteametlikult ettepanek täpsustada määrukses Tervisekassa poolt edastatavat andmekoosseisu, eemaldades sõnastusest viide haiguslehe lõpetamise andmetele ning lisades juurde andmed töövabastuse alguse ja lõpu kuupäeva kohta. Ettepanek on arvesse võetud, vastavad muudatused tehtud määruse punktides 2 ja 5. Rohkem märkusi ega ettepanekuid eelnõu kooskõlastamisel ei esitatud.